



George Galloway, Bob Wylie, *Prăbușirea. Ceaușeștii și Revoluția Română*, Editura Viga, București, 2009, 343 p.



Cartea în discuție este structurată în trei părți, având în total 22 de capitole. Anul 1989 este prezentat încă din primele rânduri ale lucrării ca fiind „Anul Revoluțiilor”. Referitor la România se precizează că în „Ziua Darurilor”, Nicolae și Elena Ceaușescu au fost condamnați la moarte de un tribunal revoluționar. Nicolae Ceaușescu era acel om bătrân care, nu demult, se prezenta ca fiind: „Geniul din Carpați”, „Dunărea Gândirii”, „Creatorul Epocii de Aur”, Cel mai mare „Big Brother” dintre ei toți. Este prezentat momentul execuției celor doi dictatori ai României ca un moment de umilire finală. Se face trimitere la ziua de 22 Decembrie 1989, când cei doi au fugit cu un elicopter de pe sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Evenimentul a prins contur printre cei prezenți, care au început să strige, în semn de bucurie: „Ole, Ole, Ole, Ole... Ceaușescu nu mai e!”.

Pentru a se sublinia că cei doi dictatori au fost cândva apropiați ai statelor democratice ale Europei și nu numai, autorii afirmă că soții Ceaușescu „pășiseră ca eroi prin coridoarele cancelariilor lumii libere și care fuseseră decorați de Regina Angliei...”. În cele din urmă, cuplul Ceaușescu a fost înlăturat prin vărsare de sânge.

Prima parte este intitulată *Familia Regală Roșie*. Aici se oferă câteva informații despre familia regală a României (Regele Mihai, Carol al II-lea). Luarea în discuție a familiei regale din România reprezintă doar un punct de plecare, pentru a deschide problema comunismului și a familiei Ceaușescu. Această parte se axează pe prezentarea Elenei și a lui Nicolae Ceaușescu, a celor trei copii ai lor, evenimente de politică internă și externă a României în perioada lui Ceaușescu, corelate cu aspecte din viața precară a poporului român în anii '80 etc.

În cadrul primului capitol se prezintă o scurtă biografie a lui Nicolae Ceaușescu, născut la 26 ianuarie 1918, în satul Scornicești, județul Olt. Acesta a avut 10 frați (șase băieți și patru fete), fiind născut într-o familie săracă, țărani eliberați din robie: mama sa, Alexandra, și tatăl său, Andruța, „bețivul satului”. La 11 ani Ceaușescu a plecat la București, în 1929, devenind ucenic la un cârpaci. Pe parcursul biografiei se face o paralelă între Stalin și Nicolae Ceaușescu. Datorită mizeriei în care trăia, Ceaușescu a fost atras de orientarea de stânga și de revoluționarii clandestini ai Partidului Comunist Român. Credința lui în doctrina comunistă este demonstrată și prin participarea, încă de la vârsta fragedă de 15 ani, la o conferință antifascistă.

În perioada 1929-1944, Nicolae Ceaușescu a fost arestat în mai multe rânduri; în 1933 a fost arestat pentru prima oară pentru „incitare la grevă” și „încercarea de a submina siguranța statului”.

Urmează un scurt tablou al istoriei României în anii de dinaintea celui de Al Doilea Război Mondial, fiind prezentată familia regală și personalitatea lui Carol al II-lea, într-un mod nu tocmai pozitiv. Se evidențiază defectele acestuia, un „playboy internațional”. Este descrisă pe scurt și perioada 1939-1945, se face referire la pierderile teritoriale ale României din anul 1940. Este adus în discuție și Regele Mihai, mareșalul Ion Antonescu etc.

Revenindu-se la Nicolae Ceaușescu, se menționează, printre altele, că în august 1939, la un miting al Asociației din București a Muncitorilor din Industria Pielăriei și Încălțăminte, răspândea lozinci comuniste. La acest miting, o muncitoare, Lenuța Petrescu, de la Fabrica

„Jaquard”, a luat cuvântul, cerând, în numele muncitorilor, „pâine și dreptate”. Se pare că această femeie este viitoarea Elena Ceaușescu.

Este prezentată pe larg activitatea lui Nicolae Ceaușescu și a Partidului Comunist Român atât în perioada ilegalității: 1924-1944, dar și după încheierea războiului. Se face trimitere la situația din statele comuniste din Europa, aflate sub influența URSS. Moartea lui Stalin (martie 1953) a adus modificări în lagărul socialist, a influențat inclusiv situația din România. Noul lider sovietic, Nikita Hrușciov, a promovat un nou curs, o politică de destalinizare. Acest nou curs a dus la mișcări de rezistență împotriva controlului sovietic: revoltă în Polonia, revoluția din Ungaria din anul 1956. România s-a opus destalinizării, liderii comuniști români doreau să afirme independența națională a României, menținând-o în afara structurilor Pactului de la Varșovia (alianță militară încheiată în 1955). În 1958 are loc retragerea trupelor sovietice de pe teritoriul României, începând o perioadă de afirmare a independenței.

Capitolul al II-lea, *Ceaușescu la Apogeu*, este centrat pe perioada de consolidare a puterii lui Nicolae Ceaușescu. Moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (martie 1965) îl aduce în prim-planul vieții politice pe Ceaușescu. Acesta nu era cel mai demn candidat: era tânăr, nu avea o mare vechime în partid și guvern, fusese doar ministru adjunct al Apărării și ministru adjunct al Agriculturii. Începutul reușit al epocii lui Ceaușescu este prezentat a fi Congresul al IX-lea al Partidului, care s-a deschis la 19 iulie 1965. Partidul redevine Partidul Comunist Român, introducând vechiul titlu al lui Stalin, de „secretar general” al partidului, în locul celui de „prim secretar”. În cadrul Congresului, Ceaușescu a trasat linia ce va fi adoptată de România: industrializare intensivă și autonomie națională absolută. Este prezentat anul 1968, cu trimitere directă la invazia blocului comunist în Cehoslovacia, eveniment cunoscut sub numele de „Primăvara de la Praga”, problemă reluată ulterior. În 1968 lui Gheorghe Gheorghiu-Dej i se aduc primele acuze datorită abuzurilor făcute de acesta față de „legalitatea socialistă”. Anul 1968 (luna mai) este prezentat ca fiind anul în care Ceaușescu a ajuns să preia întreaga putere a statului, adversarii săi fiind înlăturați.

Anul 1968 este reluat și în capitolul al treilea, este vorba de un eveniment de factură internațională: „Primăvara de la Praga”. Acest episod presupune amenințarea aliaților Pactului de la Varșovia împotriva Cehoslovaciei și a conducătorului său cu orientări reformiste și democratice, Alexander Dubček. Liderul sovietic Leonida Brejnev era în spatele acestei amenințări la adresa Cehoslovaciei. Nicolae Ceaușescu nu a fost invitat la întâlnirile neoficiale ale Pactului de la Varșovia. Se precizează că Ceaușescu, în 16 august 1968, a călătorit la Praga pentru a semna un Tratat de Prietenie, Cooperare și Asistență Mutuală cu guvernul ceh. Ceaușescu și-a exprimat în mod public încrederea în conducerea lui Dubček, afirmată chiar și la un miting la uzina de automobile din Pitești în ziua dinaintea invaziei. La 21 august 1968 armatele Pactului de la Varșovia, din URSS, Bulgaria, Germania de Est, Ungaria și Polonia, treceau granițele cehe. Tot în această zi, Ceaușescu a organizat un miting în Piața Palatului din București. Din balconul clădirii Comitetului Central, acuză invazia trupelor Pactului de la Varșovia în Cehoslovacia ca fiind „o gravă amenințare față de pacea în Europa și față de soarta socialismului în lume”. Autorii acestei lucrări afirmă că Ceaușescu, în urma acestei declarații, a devenit un „erou național, cel mai popular lider comunist din orice vreme din întregul bloc comunist”. A câștigat simpatia în Occident. În 1969 președintele Richard Nixon a vizitat România.

Tot în acest capitol se face referire la cultul lui Ceaușescu, cu un „element de obscurantism religios... El atinge corzile sensibile ale naționalismului...”.

La sfârșitul capitolului ni se relevă consecințele cultului: foamea, frigul, lipsa speranței, (...) „un iad viu”. Această ultimă expresie denotă tragedia suferită de poporul român în epoca ceaușismului.

Capitolul al IV-lea este intitulat *Idolatrie*. În acesta se continuă prezentarea cultului personalității lui Ceaușescu. În acest context este adusă în discuție și Elena Ceaușescu, soția dictatorului, căreia i se face o scurtă caracterizare: „extrem de scundă (...), a părăsit școala la vârsta de unsprezece ani, ... era socotită ca înapoiată. Era fata unor țărani, (...) dintr-un sat în sud-estul Olteniei. Casa lor era făcută din lut... A căzut la examenele pentru clasa a cincea și nici nu a reușit la cursul alternativ al școlii pentru cusut și broderie. La vârsta de patrusprezece ani a plecat în Capitală...”. Cei doi dictatori au fost recrutați în partid de Vasile Dumitrescu.

Referitor la Elena Ceaușescu, s-a afirmat că era needucată, acesta fiind „cel mai mic dintre păcatele ei”. În câteva pagini se prezintă situația din țară, momente din familia Ceaușescu. Chiar în jurul Elenei Ceaușescu s-a constituit un cult al personalității, era implicată intens în viața politică, începând mai ales din anii '70. Deși în presă, în publicațiile vremii, se prezenta o imagine pozitivă a familiei, totuși cei doi dictatori au distrus viețile copiilor lor. Nicu era favoritul familiei, însă după 1989 acesta suferea în închisoarea Jilava. Este inserat un interviu cu Nicu Ceaușescu. În acest context este adusă în discuție avocata familiei, Paula Iacob, care datorită informațiilor pe care le deținea despre familia Ceaușescu, este prezentată ca o sursă de cunoaștere a adevărului. Aceasta a rămas de partea copiilor Ceaușeștilor după moartea celor doi.

Într-o anumită măsură, în această lucrare se induce o oarecare indulgență față de Nicu Ceaușescu: „nu fusese niciodată judecat”. Ni se prezintă interviul luat lui Nicu, cincisprezece minute de discuții. Nicu a evitat să vorbească despre părinții lui, dar a oferit informații clare, utile pentru reconstituirea istoriei României acelei perioade. Referitor la noul guvern, noua conducere instalată după căderea Ceaușeștilor, Nicu afirmă: „Aceeși Mărie cu altă pălărie”. Prezența interviului în carte îi conferă acesteia și caracter de studiu de istorie orală. Trebuie menționat că în timpul interviului, Valentin, celălalt fiu al Ceaușeștilor, a fost prezent. Se oferă informații și despre acesta, el nu a prea avut treabă cu politica, „este un om de știință, dar unul adevărat, spre deosebire de mama sa”. A studiat fizica la Colegiul Imperial din Londra în 1968. Cei doi autori ai cărții au avut ocazia să discute și cu Valentin, care a fost destul de reținut, dar afirmă că l-a avertizat pe tatăl său că se va termina astfel. Era sigur că va exista un sfârșit, chiar cu o zi înainte de final a avut o discuție cu tatăl său, căruia i-a cerut să-i facă poporului concesii, dar Nicolae Ceaușescu a ascultat-o pe Elena. Este făcută și o concisă prezentare a lui Zoe, fiica celor doi dictatori. De remarcat că cei trei copii ai Ceaușeștilor nu sunt puși într-o lumină negativă, însă dictatorii sunt acuzați de ruina țării.

Prin cele două interviuri, prin intervențiile avocatei Paula Iacob, se poate cunoaște o nouă față a familiei Ceaușescu, a României comuniste. Lucrarea *Prăbușirea. Ceaușeștii și Revoluția Română* este cu adevărat o sursă de cunoaștere, de informare despre realitățile României în perioada Ceaușescu. Este un material gândit, bine pus la punct, astfel încât să creeze posibilitatea celor ce îl citesc să înțeleagă, să cunoască obiectiv problema prezentată.

Capitolul al V-lea, intitulat *România – un stat al Moralității*, se referă tot la perioada lui Ceaușescu, care nici pe departe nu a făcut din România un stat moral... REGIMUL LUI CEAUȘESCU A LĂSAT UN GUST AMAR ÎN SUFLETELE ROMÂNILOR, de fapt, întregul regim comunist a marcat negativ istoria democratică a României.

Lucrarea dezbate și problema avortului. Pentru a întări cele prezentate, autorii dau un exemplu clar: o femeie din București, Cornelia Treveleanu, muncitoare la o fabrică, care a făcut 36 de avorturi, dintre care 35 în perioada interdicției. Obiectivitatea lucrării reiese și din faptul că autorii au intrat direct în contact cu România, cu problemele cu care aceasta se confrunta, prin urmare, ei au cunoscut situația reală a țării. Este abordată în cadrul lucrării și problema bolii SIDA la copii. Orașul Constanța a fost o zonă cu risc înalt al virusului HIV. Din aceste exemple reiese că nici pe departe România nu a fost, în perioada comunistă, o țară morală.

Capitolul al VI-lea, *Evreii Români*, prezintă amănunte importante pentru istoria evreilor din România, relația acestora cu comuniștii etc. Este adus în discuție dr. Moses Rosen, Rabinul

Şef al României. Referitor la problema evreiască în timpul regimului Ceauşescu, Rabinul Rosen a afirmat că Nicolae Ceauşescu a oferit libertatea de a fi evreu, de a emigra în Israel (97% din evreii români au primit permisiunea să plece în Israel), a fost singurul conducător comunist ce a menţinut relaţiile cu Israelul, fiind singurul care s-a opus invadării sovietice a Cehoslovaciei.

Tot în cadrul acestei lucrări se vorbeşte şi despre relaţia României cu lumea arabă în timpul lui Ceauşescu. Partidul Comunist Român sub Ceauşescu a fost singurul partid comunist care nu a rupt relaţiile cu Israelul când a agresat şi a învins armatele arabe în Războiul de şase zile.

În celelalte capitole ale lucrării ni se relevă aspecte privind cultul personalităţii lui Ceauşescu, vizitele familiei Ceauşescu în străinătate (Republica Populară Democrată Coreeană, Vietnamul de Nord, China, Mongolia), relaţii de politică externă cu alte state, precum şi evenimente interne (demolarea de biserici istorice, ridicarea Casei Poporului, situaţia dramatică a poporului român în anii '80, situaţia gravă din spitale). Referitor la cultul personalităţii lui Ceauşescu se afirmă că acesta se intensifică mai ales după vizitele din 1971, din Coreea de Nord şi China. După întoarcerea din aceste vizite Elena Ceauşescu şi-a dorit să intre în politică, iar Nicolae Ceauşescu să fie ridicat la rangul de „rege”.

Partea a doua a lucrării este dedicată *Revoluţiei de la Timișoara*, debutând cu prezentarea lui Claudiu Iordache, proiectant la Institutul de Proiectări în Construcții din Timișoara, ca fiind cel care la 20 Decembrie 1989 se afla în fruntea unei uriașe demonstrații a zeci de mii de oameni, în Piața Operei. În continuare se urmăresc evenimentele derulate la Timișoara, fiind adus în discuție pastorul László Tökes. Acesta a ajuns la Timișoara în iunie 1986 pentru a-și începe noviciatul ca pastor al Bisericii Reformate Maghiare. Este descris ca un rebel, avea abilitatea de a critica regimul fără a rosti vreun nume. Era considerat o „pacoste socială”, un „dușman al poporului”. Lui László Tökes i s-a făcut prima mustrare oficială de episcopul său local, László Papp, colaborator al lui Nicolae Ceauşescu. În acest prim capitol referitor la Timișoara este prezentată nu doar personalitatea lui László Tökes, ci și activitatea sa religioasă, relația lui cu autoritățile comuniste, cu Securitatea etc. Ni se descrie contextul și desfășurarea evenimentelor de la Timișoara din 15-20 Decembrie 1989. Se subliniază spiritul revoluționar și hotărât al timișorenilor, dornici să-și câștige libertatea, să înlăture comunismul, lucru care reiese cu claritate din lozincile strigate: „Jos Ceauşescu!”, „Jos comunismul!”, „Libertate!” etc. În tratarea problemei Revoluției de la Timișoara sunt enumerați unii dintre cei care au avut curajul să înfrunte regimul comunist în Decembrie 1989: Traian Orban, Lorin Fortuna, Claudiu Iordache, Mariana Măriuță etc.

Capitolul al XI-lea, *21 Decembrie*, continuă analizarea și prezentarea evenimentelor din România. În ziua de 21 Decembrie, când Ceauşescu a ieșit la baconul de la etajul întâi al Comitetului Central pentru a se adresa mulțimii (peste 100.000 oameni), din mulțime s-a scandat „Jos Ceauşescu!” (ora 11:30). Urmează descrierea cursului Revoluției de la București, al evenimentelor de după 22 Decembrie: fuga, procesul și execuția celor doi dictatori, într-o manieră detaliată și clară, pe înțelesul cititorului, respectând principiul cronologic. Nu lipsește nici procesul soților Ceauşescu, prezentat în detaliu.

În Capitolul XVI, dedicat execuției celor doi dictatori, ni se oferă informații clare referitoare la cele petrecute.

Partea a treia a cărții, intitulată *Zilele din iunie*, urmărește evenimentele ce au urmat anului 1989. Este luată în discuție *Proclamația de la Timișoara*, relevându-se contextul în care a fost redactată aceasta. Un alt eveniment important din istoria României postdecembriste a fost mineriada, iunie 1990, când sunt aduși în discuție minerii și Miron Cozma, liderul lor din Valea Jiului. Sunt descrise violențele săvârșite de minerii în București. În ultimele capitole se ridică problema dacă Ion Iliescu este vinovat de venirea minerilor la București, de dezastrul

provocat. Sunt inserate mai multe declarații și opinii ale diverselor persoane referitoare la problema în discuție.

Lucrarea este un punct de pornire în studierea comunismului în România, evenimentele din România fiind prezentate în context internațional, ceea ce conferă un plus de autenticitate.

Titlul lucrării este sugestiv, face trimitere directă la prăbușirea soților Ceaușescu. Este, de asemenea, o carte ce oferă informații prețioase despre regimul comunist, despre familia Ceaușescu, despre avocata acestora, Paula Iacob, și mai ales despre situația dramatică a poporului român în timpul epocii Ceaușescu, despre Revoluția din 1989, situația României de după 1989 – în special anul 1990 – , Proclamația de la Timișoara, venirea minerilor și a lui Miron Cozma la București etc.

Țin să menționez că cea mai mare parte a lucrării este axată pe evidențierea cursului urmat de Ceaușescu atât în plan intern, cât și internațional după preluarea puterii, cât și a evenimentelor din Decembrie 1989 din România.

Complexitatea și obiectivitatea lucrării îi subliniază caracterul științific, informativ-documentar, fiind o sursă istorică de informare privitor la perioada în discuție.

Cristina **TUDOR**